

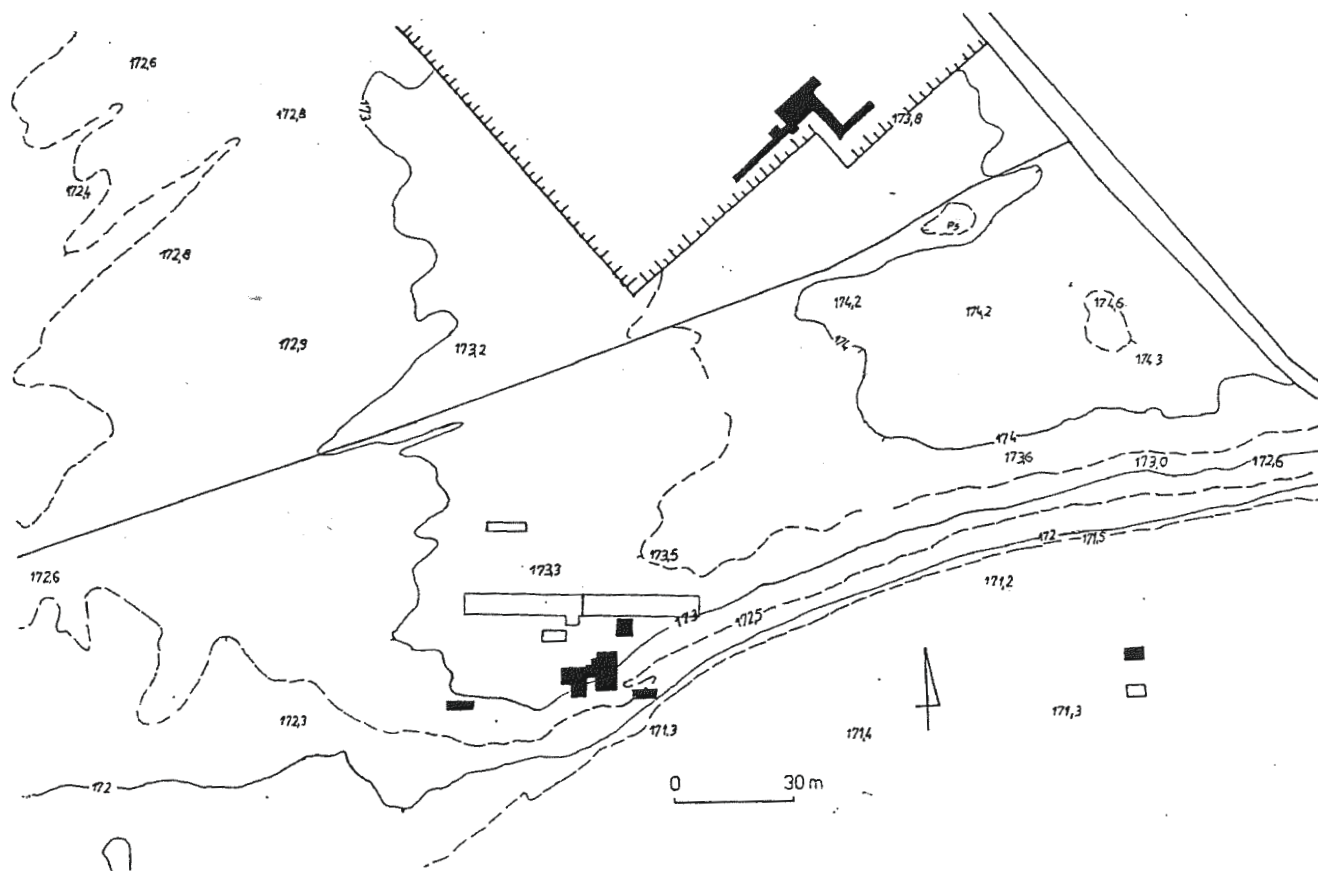
Materiały i Sprawozdania
Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego
za rok 1993
Rzeszów 1994

Piotr Mitura

Sprawozdanie z badań wielokulturowego stanowiska nr 16 w Mielcu woj. Rzeszów w 1993 roku

Badania wykopaliskowe przeprowadzone w 1993 roku były kontynuacją prac z poprzedniego sezonu¹. W roku bieżącym przebadano łącznie 344 m² powierzchni. Założono dwa główne wykopki o powierzchni 306 m² oraz dwa niewielkie wykopki sondażowe (ryc. 1). Miały one na celu wyeksplorowanie naruszonych przez orkę obiektów, zadokumentowanych w poprzednim sezonie wykopaliskowym oraz sprawdzenie czy poza nimi, występują inne,

których struktura nie pozwala na ich ujawnienie na powierzchni. We wszystkich wykopkach wystąpił układ warstw typowy dla stanowisk piaskowych. Pod warstwą współczesnego humusu o miąższości około 35–40 cm zalega warstwa podglebia o grubości 5–10 cm. Obiekty nieruchome obserwowano bezpośrednio pod pierwszą wymienioną warstwą. Materiał ruchomy zalegał w obu warstwach, z koncentracją w spagowym odcinku warstwy ornej.

Ryc. 1. Mielec stan. 16. Plan sytuacyjno-wysokościowy z zaznaczonymi wykopkami: 1 — wykopki z 1992 roku, 2 — wykopki z 1993 roku

Abb. 1. Mielec, Fundstelle 16. Situationshöheplan mit markierten Ausgrabungen: 1 — Ausgrabungen aus dem Jahre 1992, 2 — Ausgrabungen

Рис. 1. Мелец, стоянка 16. Ситуационный план с обозначенными раскопами: 1 — раскопы с 1992 года, 2 — раскопы с 1993 года

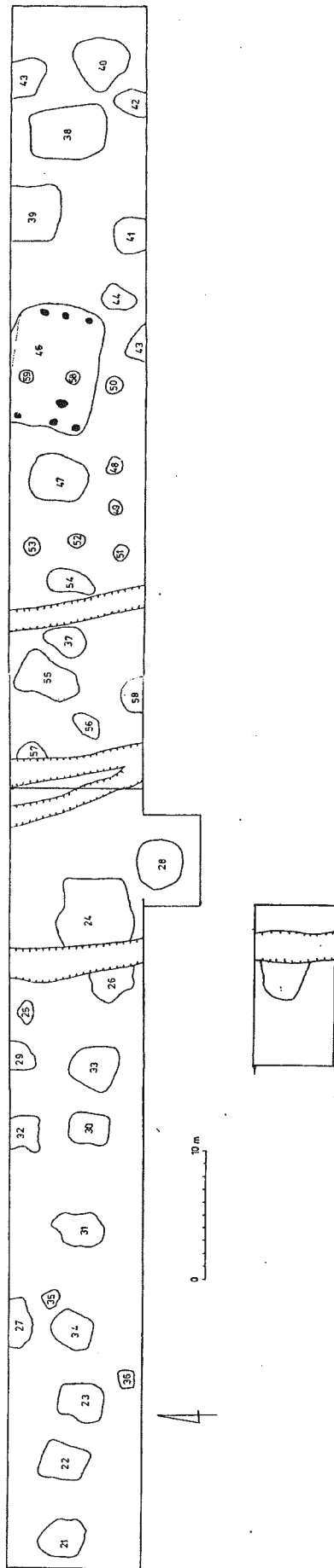

Рис. 2. Мелец стан. 16. План выкопів з зазначеними об'єктами

Abb. 2. Mielec, Fundstelle 16. Plan der Ausgrabungen mit markierten Objekten

Рис. 2. Мелец, стоянка 16. План раскопок с обозначенными объектами

Zlokalizowanych zostało 40 obiektów nieruchomych (nr 20—59), przy czym nie numerowano dołków posłupowych towarzyszących większym obiektom. Najwięcej obiektów należy do kultury przeworskiej. Wśród nich wyróżnić można jamy zasobowe, paleniska oraz prawdopodobnie jeden obiekt mieszkalny w znacznym stopniu zniszczony przez orkę. Posiadał kształt prostokąta o wymiarach 4,6 x 3,0 m, w obrębie którego stwierdzono 7 dołków posłupowych czytelnym w części spągowej. Jednolite wypełnisko tworzył brunatny piasek o miąższości dochodzącej do 20 cm, w którym wystąpił stosunkowo nieliczny materiał ceramiczny (ryc. 3, 3—5). Interesujący jest także należący do tej kultury układ 13 palenisk (ryc. 2, obiekty 21—23, 26, 30, 31, 33, 34, 38, 40, 47 i 55) położonych w stosunkowo regularnych odstępach, zwłaszcza w części zachodniej wykopu. Są to paleniska prostokątne, których kształty są w pełni czytelne dopiero w części spągowej obiektów. Posiadają wymiary od 80 x 120 do 150 x 270 cm, orientowane osią podłużną w kierunku N-S z odchyleniami ku NE-SW. Z uwagi na ich konstrukcję wyodrębnić można paleniska z brukiem kamiennym i bez. Paleniska z brukiem były jednowarstwowe, przeważnie nieckowate. Część bruków występowało w postaci rumoszu kamiennego, silnie przepalonych termicznie kamieni. Przykrywała je stosunkowo gruba warstwa popiołu i drobnych węgli drzewnych. Większość palenisk pozbawiona była inwentarza, bądź zawierała bardzo drobny niecharakterystyczny materiał ceramiczny. Tylko w jednym przypadku z obiektu 26, częściowo zniszczonego przez jamę wczesnośredniowieczną oraz współczesny wykop pod dren melioracyjny, pozyskano fragment naczynia zdobionego na załomie brzuśca rzędem dołków paznokciowych (ryc. 3,1) oraz fragment miniaturowej, brązowej fibuli, typu A 162, sporadycznie występującej w kulturze przeworskiej, a rozpowszechnionej na obszarze kultury wielbarskiej i czerniachowskiej², którą można datować na wczesną fazę okresu późnorzymskiego.

Rzędowy układ palenisk oraz dość regularne odstępy między nimi sugerują że były użytkowane równocześnie lub w niewielkim odstępie czasu. Analogiczne skupiska palenisk na lepiej przebadanych stanowiskach tej kultury odnajdywane są z reguły na skraju osad³.

Na podstawie wstępnej analizy uzyskanych do tej pory materiałów z dwóch sezonów badawczych osadę można datować w dość szerokich ramach chronologicznych B2/C1—C2.

Na stanowisku wystąpiły także obiekty innych kultur. Dwie jamy (ryc. 2, obiekty 27 i 32) zbadane częściowo należą do kultury trzcinieckiej. Występujący w nich materiał ceramiczny zdobiony jest wyłącznie listwami plastycznymi, posiada łukowato wywinięte, pogrubione, skośnie ścięte wylewy (ryc. 4). Najbliższe liczne analogie znane są ze stanowiska 88 w Rzeszowie⁴. Z obiektów tych pozyskano także pewną ilość wyrobów krzemieniowych (odłupki, wióry, w tym także retuszowane) wykonanych z surowca świeciechowskiego. Z uwagi na częściowe przebadanie obiektów oraz występowanie na stanowisku materiałów ze starszych epok (o czym będzie mowa poniżej) w chwili obecnej określenie ich chronologii i przynależności kulturowej jest sprawą otwartą.

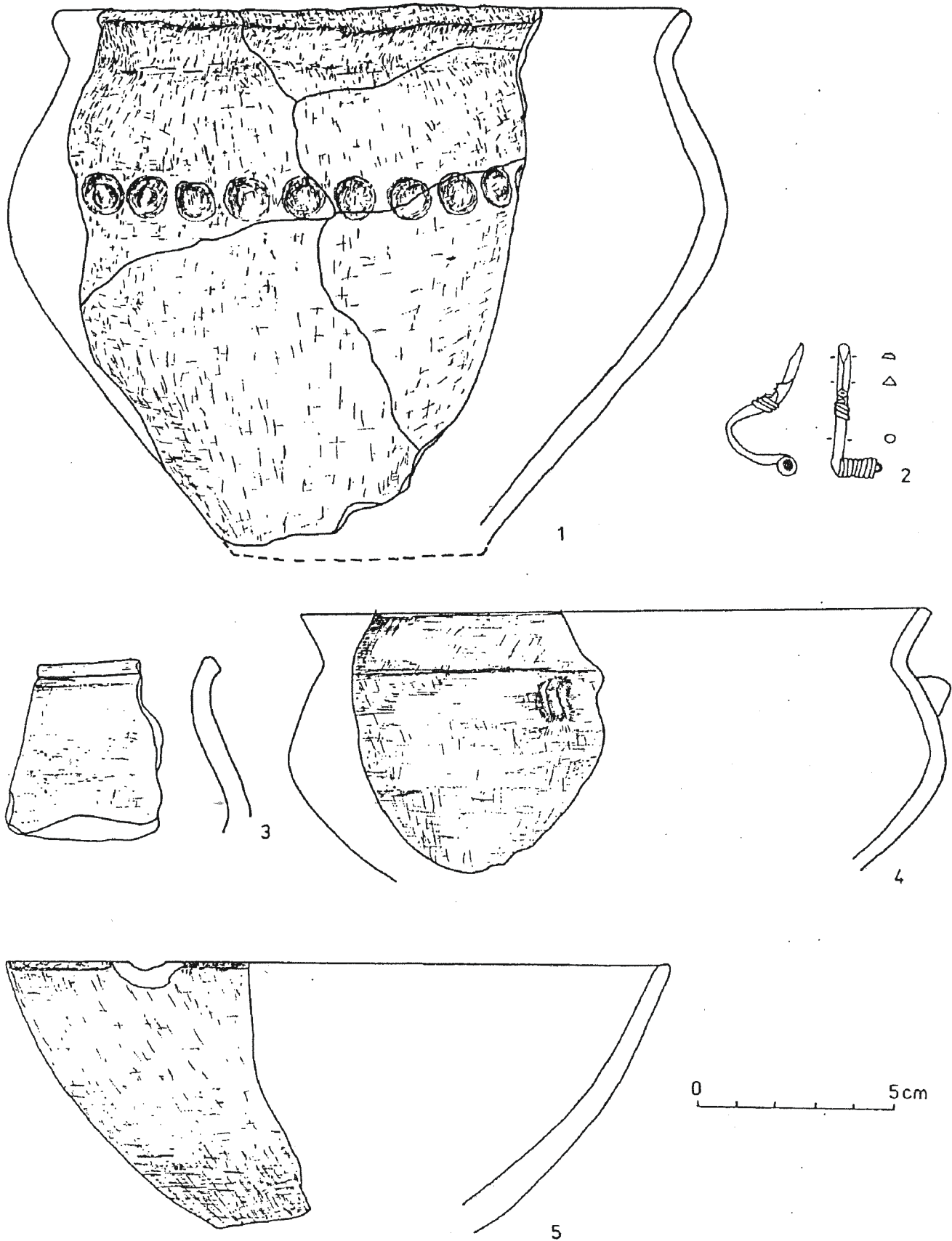
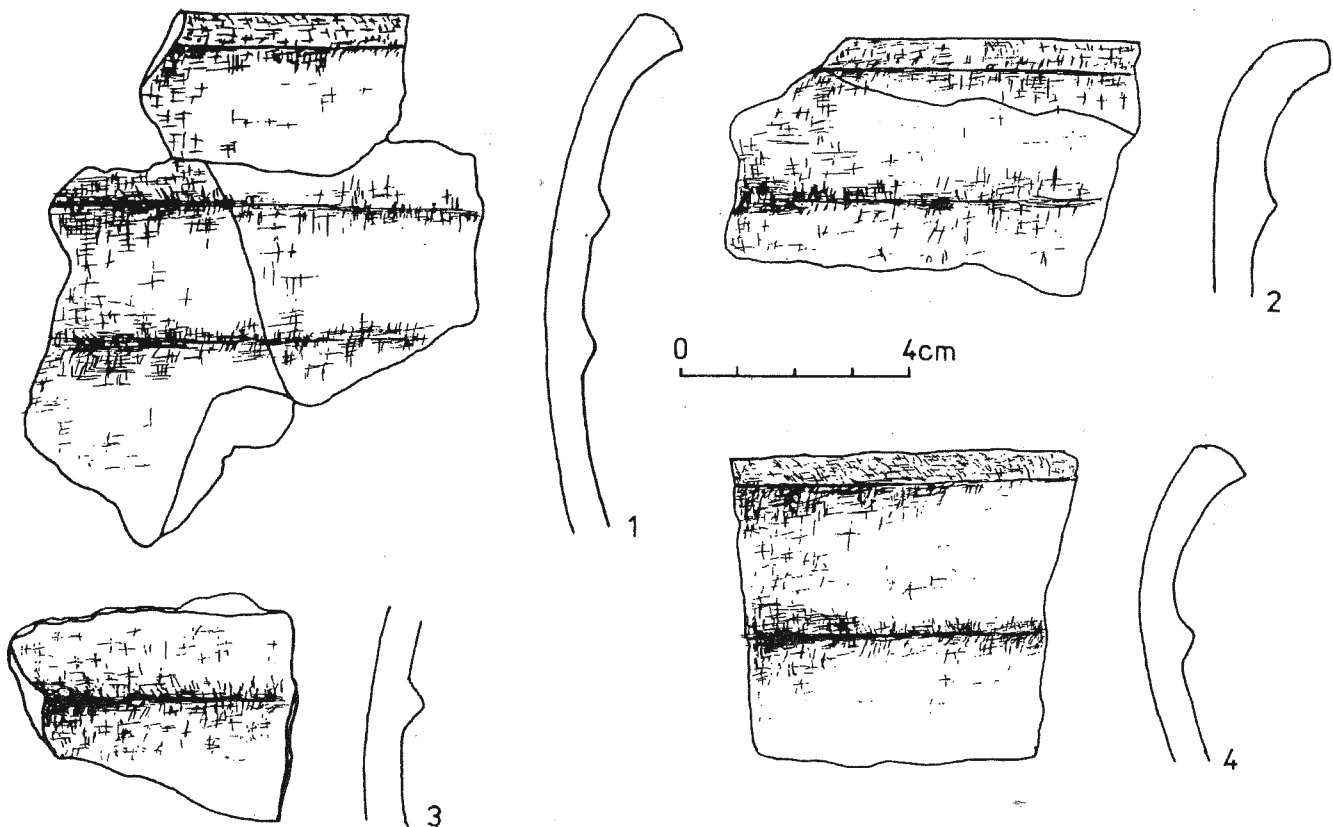

Рис. 3. Мiecz stan. 16. Wybór zabytków: 1, 2 — obiekt 26,
 Abb. 3. Miecz, Fundstelle 16. Fundauswahl: 1, 2 — Objekt 26
 Рис. 3. Мелец, стоянка 16. Избранные памятники: 1, 2 — объект 26

Ryc. 4. Mielec stan. 16. Wybór zabytków, obiekt 27
 Abb. 4. Mielec, Fundstelle 16. Fundauswahl, Objekt 27
 Рис. 4. Мелец, стоянка 16. Избранные памятники: объект 27

Do grupy tarnobrzesckiej zaliczyć można 10 obiektów, w tym dwie jamy (nr 25, 37) oraz osiem dołków posłupowych (nr 48—53, 58, 59), które można łączyć w jeden budynek typu słupowego odsłonięty częściowo. Przynależność kulturową tego budynku określa rozrzut materiału ceramicznego. Ceramika z obiektów i warstwy ornej reprezentowana jest przez naczynia typu garnek z dziurkami pod krawędzią zdobiony ornamentem plastycznym (ryc. 5; 3), fragmenty garnków o chropowatych powierzchniach (ryc. 5; 4), talerze-płacki (ryc. 5; 1, 2). Formy te charakterystyczne są dla III fazy grupy tarnobrzesckiej⁵.

Wyjątkowo dużej ilości materiału ceramicznego dostarczyły dwa obiekty pochodzące z okresu wczesnego średniowiecza, częściowo zniszczone przez wykop pod dren melioracyjny. Pierwszy z nich (nr 20) posiadał kształt w rzucie poziomym zbliżony do wycinka koła i zachowane wymiary 1,4 x 1,8 m. W przekroju pionowym miał kształt nieckowaty i ciemnobrunatne wypełnisko z nielicznymi fragmentami węgli drzewnych, dochodzące do 54 cm głębokości. Drugi (nr 24) w zarysie zbliżony był do prostokąta o wymiarach 2,3 x 3,0 m. Jego wypełnisko mające głębokość 60 cm tworzył ciemnobrunatny piasek z bardzo dużą ilością węgli drzewnych.

Pozyskany z nich materiał ceramiczny jest stosunkowo cienkościenny, wykonany z glin z domieszką piasku, sporadycznie tłuczni. Występują tutaj poza jednym fragmen-

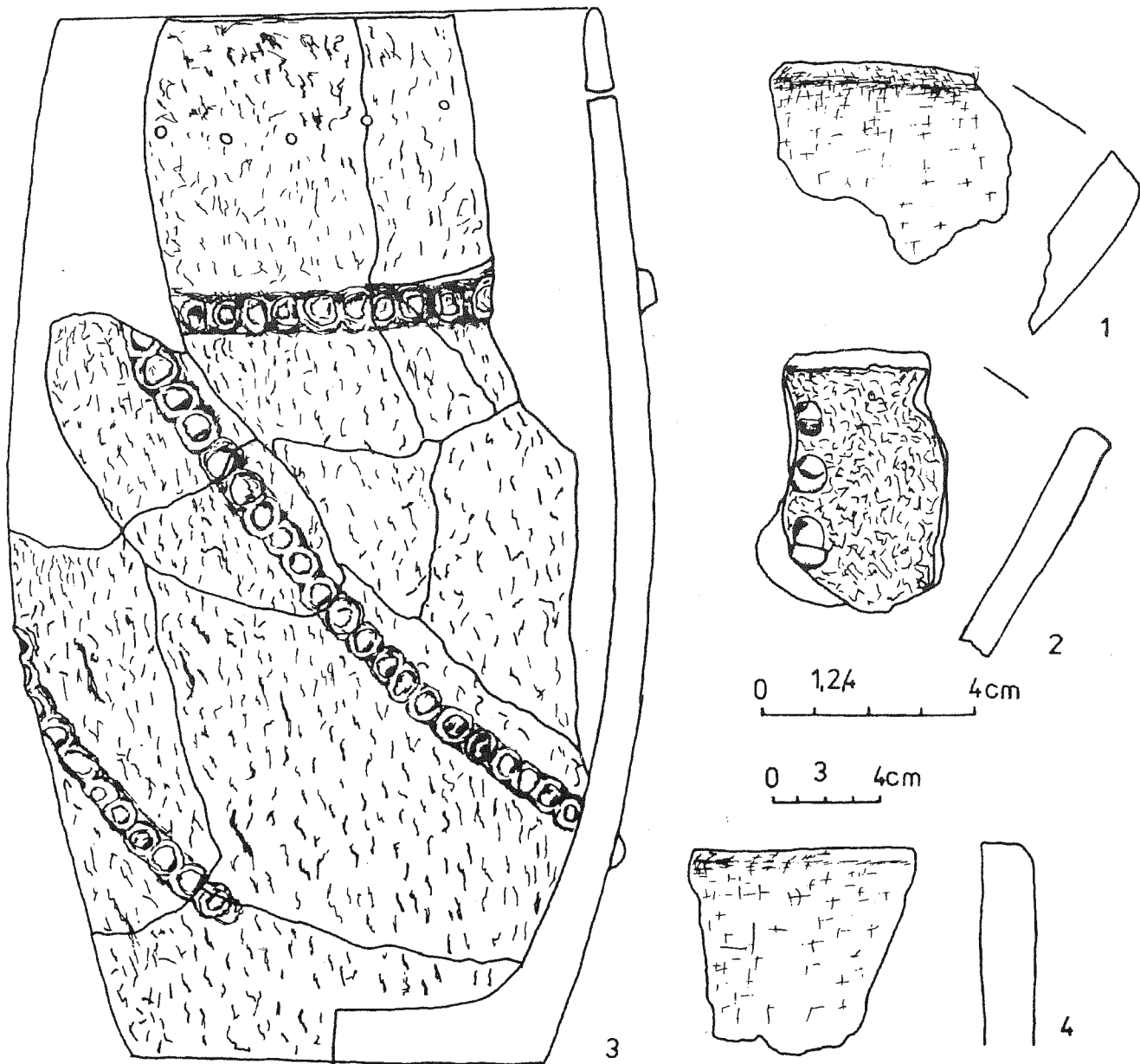
tem talerza-pokrywki (ryc. 7, 4) wyłącznie garnki o zróżnicowanej wielkości i kształcie (ryc. 6, 7; 1—3, 5, 6, 8, 9). Zdobione są przede wszystkim równoległymi żłobkami, często wykonanymi niestarannie, czasem zachodzącymi na dolne części naczyń. Brzegi są stosunkowo silnie profilowane, wygięte na zewnątrz. Brak jest naczyń o wyraźnych wrębach od strony wewnętrznej przeznaczonych na pokrywki. Analogiczne formy naczyń z Sandomierza datowane są na XII i pierwszą połowę XIII wieku⁶.

Na stanowisku obok stwierdzonych w poprzednim sezonie materiałów kultury chojnicko-pieńkowskiej i kultury pucharów lejkowatych odkryto kilka fragmentów ceramiki subneolitycznej zdobionej ornamentem ściegu bruzdowego (ryc. 8) posiadającej najbliższe analogie na stan. 22 w Woli Raniżowskiej-Stecach i stan. 9 w Markowiznie⁷.

W następnych sezonach przewiduje się kontynuację badań tego stanowiska. Ich celem będzie rozpoznanie jak największej powierzchni.

Przypisy

¹ P. Mitura, *Sprawozdanie z badań wykopaliskowych przeprowadzonych w okolicach Borowej i Mielca woj. Rzeszów w 1992 roku*, „MSROA za lata 1991—1992”, 1993, s. 181—191.

Ryc. 5. Mielec stan. 16. Wybór zabytków: 1, 2, 4 — warstwa kulturowa, 3 — obiekt 25

Abb. 5. Mielec, Fundstelle 16. Fundauswahl: 1, 2, 4 — Kulturschicht, 3 — Objekt 25

Рис. 5. Мелец, стоянка 16. Избранные памятники: 1, 2, 4 культурный слой, 3 — объект 25

² K. Godłowski, *Materiały do poznania kultury przeworskiej na Górnym Śląsku (część II)*, „Mat. Star. i Wcz.”, t. 4, 1977, s. 27.

³ Analogiczne skupiska palenisk znane są min. ze stan. 3 w Strobinie woj. sieradzkie (B. Abramek, *Osada kultury przeworskiej w Strobinie na stan. 3*, „Spr. Arch”, t. 34, 1982, ryc. 2.), stam. 2 w Stobnicy—Trzymorgach (H. Wiklak, *Osada kultury przeworskiej z przełomu okresu lateńskiego i rzymskiego w Stobnicy—Trzymorgach, stan. 2, woj. Piotrków Tryb.*, „Spr. Arch.”, t. 35, 1983, s. 164, ryc. 2).

⁴ W. Błajer, *Stan badań nad południowym zasięgiem kultury trzcinieckiej*, „AAC”, t. 24, 1985, s. 71, ryc. 4.

⁵ K. Moskwa, *Kultura łużycka w południowo-wschodniej Polsce*, Rzeszów 1976, s. 56 i n., M. Gedl, *Problemy grupy tarnobrzeskiej* [w:] Grupa tarnobrzeska kultury łużyckiej, Materiały z konferencji 12—14 listopada 1986 w Rzeszowie, Rzeszów 1989, s. 34.

⁶ A. Buko, *Wczesnośredniowieczna ceramika sandomierska*, Wrocław 1981, s. 195 i n.

⁷ S. Czopek, *Pierwsze ślady osadnictwa ludności kultury ceramiki grzebykowo-dolkowej w Polsce południowo-wschodniej*, „Spr. Arch.”, t. 42, s. 151—155, P. Mitura, *Obozowisko ludności subneolitycznej na stanowisku 22 w Woli Raniżowskiej—Stecach, gm. Raniżów, woj. Rzeszów* (w druku).

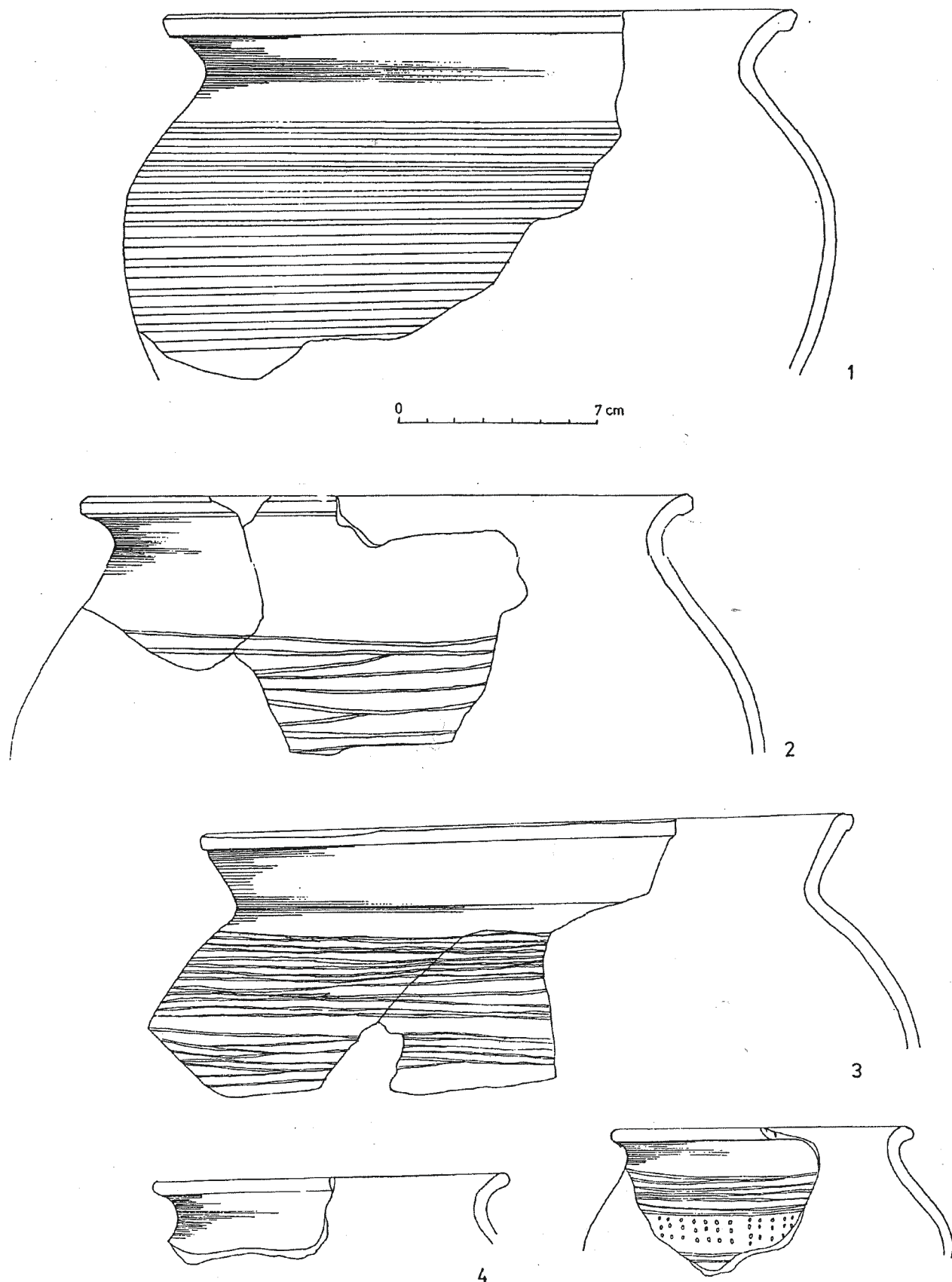

Рис. 6. Мielec stan. 16. Wybór zabytków. Obiekt 24
 Abb. 6. Mielec, Fundstelle 16. Fundauswahl. Objekt 24
 Рис. 6. Мелец, стоянка 16. Избранные памятники. Объект 24

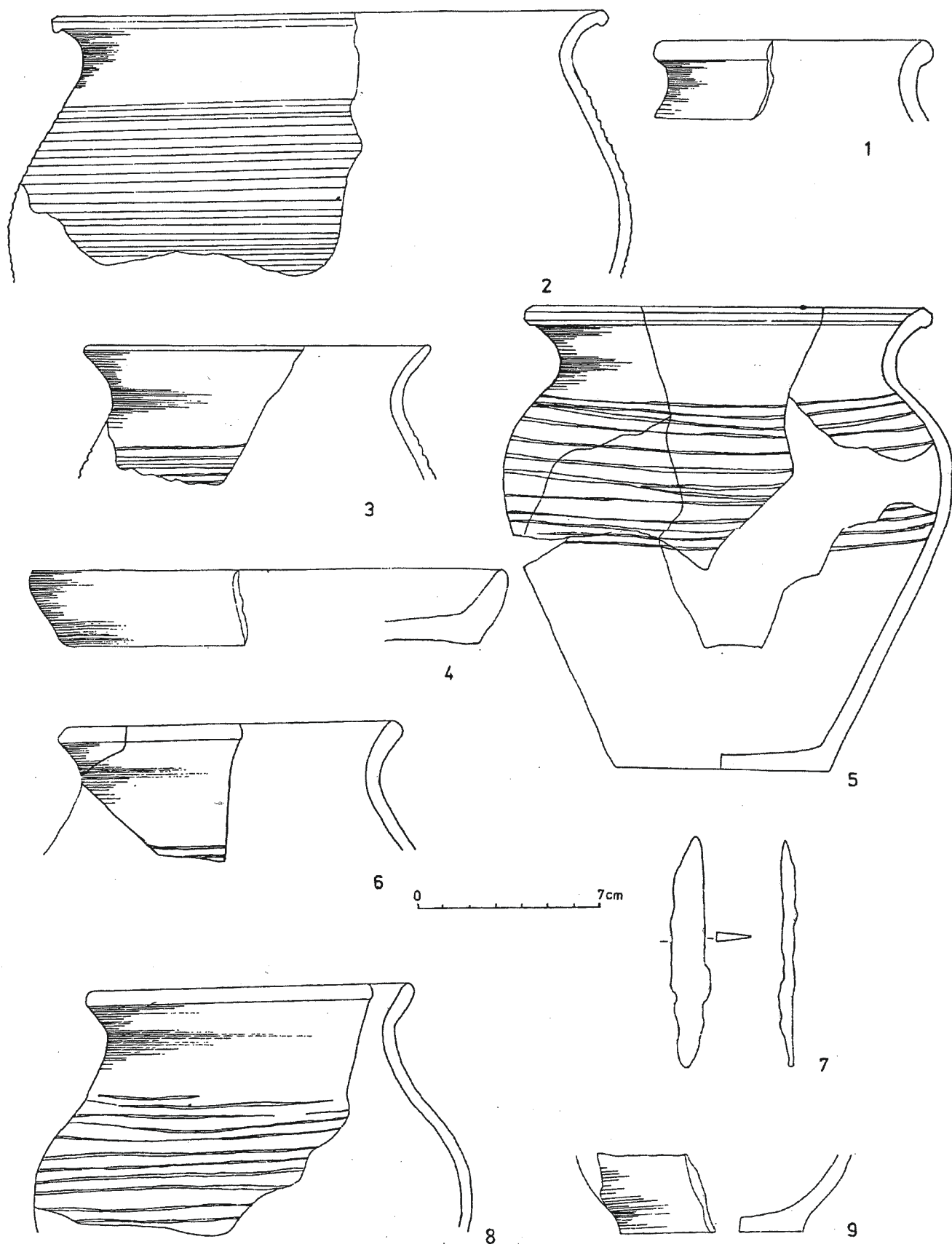
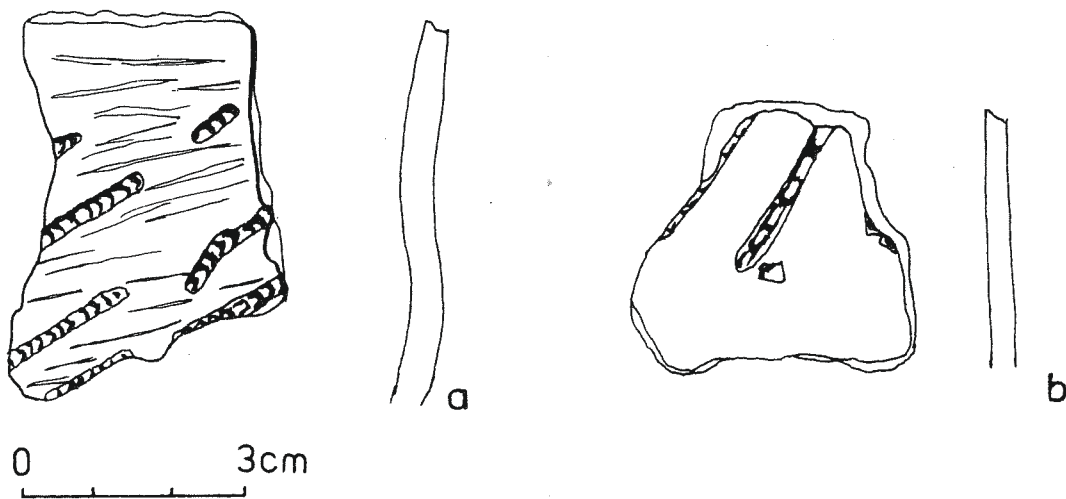

Рис. 7. Мielec стан. 16. Wybór zabytków. Obiekt 20
 Abb. 7. Mielec, Fundstelle 16. Fundauswahl. Objekt 20
 Рис. 7. Мелец, стоянка 16. Избранные памятники. Объект 20

Ryc. 8. Mielec stan. 16. Wybór zabytków. Warstwa kulturowa
 Abb. 8. Mielec, Fundstelle 16. Fundauswahl. Kulturschicht
 Рис. 8. Мелец, стоянка 16. Избранные памятники. Культурный слой

Piotr Mitura

Bericht aus den Untersuchungen der mehrere Kulturen umfassenden Fundstelle Nr 16 in Mielec, Wojewodschaft Rzeszów, im Jahre 1993

Zusammenfassung

Die 1993 durchgeführten Ausgrabungsarbeiten waren die Fortsetzung der Arbeiten aus der früheren Saison. Im laufenden Jahr wurden 344 m² untersucht und 40 unbewegliche Objekte freigelegt. 26 davon gehören zu der Przeworsk-Kultur. Darunter ist die Anordnung von 13 Feuerstellen bemerkenswert (Abb. 2, Objekte 21—23, 26, 30, 31, 33, 34, 38, 40, 47 und 55), die in relativ regulären Abständen auftreten. Aufgrund der Voranalyse der bisher gewonnenen Materialien aus zwei Forschungssaisons ist die Siedlung in dem ziemlich breiten Rahmen B2/CI—C2 zu datieren.

Auf der Fundstelle traten auch 2 Objekte der Trzciniec-Kultur auf, wo es ausschließlich mit plastischen Leisten verzierte Keramik gab (Abb. 4).

Die Tarnobrzeg-Gruppe wird durch 10 Objekte vertreten, darunter zwei Gruben und acht Pfahlgruben (Nr. 48—53, 58, 59), die als ein Pfahlgebäude angesehen wer-

den können. Seine kulturelle Zugehörigkeit wird von der Zerstreuung des keramischen Materials bestimmt. Diese Keramik ist für ihre III. Phase charakteristisch (Töpfe mit Löchern unter dem Rand, mit plastischem Ornament verziert (Abb. 5; 3), Fladen-Teller (Abb. 5; 1, 2).

Aus dem Frühmittelalter wurde zwei Objekte (Nr. 20 und 24) freigelegt. Das daraus gewonnene keramische Material (Abb. 6, 7) ist auf das 12. und die erste Hälfte des 13. Jhs. zu datieren.

Auf der Fundstelle wurden neben den in der vorherigen Saison festgestellten Materialien der Chojnice-Pienków — und der Trichterbecherkultur einige Fragmente subneolithischer mit dem Rillenornament verzierter Keramik (Abb. 8) freigelegt.

Für die nächsten Saisons wird die Fortsetzung der Untersuchungen auf dieser Fundstelle vorgeplant. Der Ziel wird sein, möglichst große Fläche zu erkennen.

Отчет из исследований многокультурной стоянки нр. 16
в г. Мелец воев. Жешув в 1993 г.

Резюме

Проведенные в 1993 г. археологические раскопки были продолжением работ в предыдущем сезоне. В текущем году было исследовано 344 м² поверхности, открывая 40 недвижимых объектов. Из них 26 принадлежат к пшеворской культуре. Среди них особое внимание обращает комплекс 13 горнов (рис. 2, объекты 21—23, 26, 30, 31, 33, 34, 38, 40, 47 и 55), расположенных на относительно регулярных расстояниях друг от друга. На основе предварительного анализа полученных до сих пор материалов в течение двух исследовательских сезонов поселение можно датировать довольно широкими хронологическими рамками В2/С1—С2.

На стоянке были обнаружены два объекта тшинецкой культуры, в которых появилась керамика, украшенная исключительно рельефными планками (рис. 4).

Тарнобжескую группу представляет 10 объектов, в том числе две ямы и 8 столбовых ямок (нр. 48—53,

58, 59), которые можно соединить в одно здание столбового типа. Его культурную принадлежность определяет разброс керамического материала. Эта керамика характерна для её III фазы (сосуды с отверстиями по краям, украшенные рельефным орнаментом) (рис. 5; 3) плоские тарелки-раскаты (рис. 5; 1, 2).

Два обнаруженные объекта относятся к периоду раннего средневековья (нр. 20 и 24). Открытый в них керамический материал (рис. 6, 7) можно датировать XII-ым и первой половиной XIII века.

На стоянке рядом с определёнными в предыдущем сезоне материалами хойницко-пеньковской и культуры звонovidных кубков было открыто несколько объектов субнеолитической керамики (рис. 8), украшенной бороздовым орнаментом.

В течение дальнейших раскопок предусматривается продолжение исследований этой стоянки. Планируется исследование как можно большей поверхности.